

Datum: 18.03.2016

13:59

Medij: www.novosti.rs

Link: <http://www.novosti.rs/vesti/kultura.71.html:596208-Vuneno-odelo-glavu-cuva>

Autori: M. A. K.

Teme: Etnografski muzej Srbije

Naslov: Vuneno odelo glavu čuva

2880

Izložba narodnih nošnji "Gunj - jelek - prsluk" U beogradskom Etnografskom muzeju. Grubo sukno je stočare i drugo stanovništvo štitilo od hladnoće. U INVENTARU beogradskog Etnografskog muzeja postoji čak 1.200 eksponata koji su evidentirani kao - gunj. Iz ove bogate zbirke narodnih nošnji, kustoskinje Vilma Miškanović i Tatjana Mikulić probrale su najzanimljivije primerke ovog muškog, ženskog i dečjeg haljetka od vune (sukna) i osmislile postavku "Gunj - jelek - prsluk".- Izložbom smo želele da predstavimo proces transformacije jednog odevnog predmeta od arhaičnog, tradicionalnog do savremenog - objašnjava za "Novosti" Miškanović. - Cilj postavke je da se kroz muzeološku prezentaciju ukrste dve perspektive: jedna koja se bavi etimološkim značenjem termina gunj i druga koja prati njegov razvoj od sredine 19. veka do danas, kao i prostor na kome se nosio. Gunjevi i jeleci, haljeci svakodnevnog i svečanog tradicionalnog odela, nošeni su na celokupnoj teritoriji Balkanskog poluostrva i Panonske nizije. Na prostorima bivše Jugoslavije nosili su ga Srbi, Hrvati, Muslimani, Crnogorci, Makedonci, Slovaci, ali i Crnovunci (staro cincarsko stočarsko stanovništvo nastanjeno u Makedoniji). Satkan od crne, smeđe ili singave (sive) boje, gunj se od prvobitnog jednostavnog vunenog prostirača, pokrivača i ogrtača, preko gornje odeće, vrste kaputa sa dugačkim rukavima, razvio do kratkog gunja sa ili bez rukava, kao deo tradicionalne seoske nošnje i građanskog kostima.- Grubo vuneno sukno - aba, koje je stočare, a kasnije i ostalo stanovništvo štitilo od hladnoće i vremenskih neprilika, podrazumeva materijal od vune ili kozje dlake, tkan na horizontalnom razboju - nastavlja sagovornica. - Posle tkanja se dorađuje pomoću vode u seoskim vodenicama, valjavicama, stupama da bi tekstura postala kompaktnija. Postupak stupanja kombinuje se udarcima teškim drvenim maljevima i vodom. Posle stupanja i sušenja tkanina se boji. Krojile su je abadžije i terzije, a ređe žene u kućnoj radinosti. Etimologija pojma gunj izvodi se od srednjovekovne grčke i srednjovekovne latinske reči gunna što znači krzno ili kožuh. U srednjovekovnoj Srbiji gunj, pust, i pokrov pripadali su kategoriji obaveznih davanja Vlaha i seljana na manastirskim imanjima. Tako je car Dušan naredio da se iz sela dodeljenih Karejskoj ćeliji u Svetoj Gori, od "svake kuće carstva" svake godine uzima i deset gunjeva. VOJVODANSKA "DUŠANKA" SA CETINJA- TOKOM pokreta nacionalnog buđenja u 19. veku u Vojvodini, pojavio se gunj, nazvan "dušanka" po caru Dušanu, ukrašen širitima i kičankama, slično mađarskim mundirima, ali tako da se po njemu međusobno prepoznavalo srpsko stanovništvo - priča Vilma Mikašinović o zanimljivom eksponatu dobijenom sa Cetinja. - Jedna novosadska pozorišna trupa gostovala je na Cetinju noseći "dušanke", i ovaj način ukrašavanja su potom za svoja odela preuzeli viđeniji Crnogorci.

